

NOTAT

Juni 2010
J.nr. 1301/1090-0025
Ref. bha

Klimatilpasning i danske kommuner - hovedkonklusioner

Undersøgelsen "Klimatilpasning i danske kommuner" er gennemført i maj 2010 af Videncenter for Klimatilpasning i samarbejde med Kommunernes Landsforening, Koordineringsenheden for Forskning i Klimatilpasning og analyseinstituttet YouGov Zapera.

Formålet med undersøgelsen er at forbedre portalen klimatilpasning.dk og dermed gøre det lettere for kommunerne at dele viden og erfaringer om klimatilpasning. Undersøgelsen skal desuden give input til tilrettelæggelsen af den fremtidige klimatilpasningsindsats generelt.

Undersøgelsen består af et spørgeskema, der bl.a. spørger til:

- Hvordan klimatilpasning indgår i kommunernes arbejde?
- Hvor langt kommunen er med strategier og konkrete initiativer
- I hvor høj grad kommunerne har videngrundlag for at løse opgaverne?
- I hvilket omfang kommuner kender og bruger portalen klimatilpasning.dk?

Målgruppen for undersøgelsen er landets 98 kommuner. 73 kommuner udfyldte spørgeskemaet inden deadline svarende til en besvarelsesprocent på 74%.

Generelt for dette notat gælder, at de kommuner, der omtales, er de, der har deltaget i undersøgelsen ved at besvare spørgeskemaet. Når der står "50% af kommunerne", menes altså "50% af de kommuner, der har deltaget i undersøgelsen".

Hovedkonklusion

Helt overordnet viser undersøgelsen, at klimatilpasning står højt på den kommunale dagsorden. Der er gang i arbejdet med kortlægning og strategier - og med tiltag for at håndtere de øgede vandmængder. Færre laver tiltag på andre områder og mange mangler viden og værktøjer.

Mange kommuner forventer flere oversvømmelser i fremtiden fra nedbør og fra havet. Derfor peger hovedparten af kommunerne på spildevand og planlægning, som de områder, hvor de vil prioritere klimatilpasning i de kommende år.

Godt halvdelen af kommunerne samarbejder med andre kommuner om klimatilpasning og en hel del har på en eller anden måde inddraget borgere i arbejdet. Hovedkonklusionen uddybes nedenfor.

Klimatilpasning indgår i planer og strategier

Klimatilpasning indgår i kommuneplanen for 4 ud af 5 kommuner. I de fleste kommuneplaner fremgår det af kommuneplanen, at der skal tages højde for klimaforandringerne, og en fjerdedel af kommuneplanerne har specifikke beskrivelser af konsekvenser af klimaforandringer og tiltag. 42% af kommunerne har lavet en særlig klimatilpasningsstrategi eller -plan og blandt de, der endnu ikke har en sådan, siger to tredjedele (67%), at de vil udarbejde en inden for de kommende år. Klimatilpasning indgår desuden i 82% af spildevandsplanerne, 74% af lokalplanerne, og 51% af byudviklingsstrategierne.

Kommunerne ser de øgede vandmængder, som den mest påtrængende klimaudfordring

Klimatilpasning handler i langt de fleste kommuner om at beskytte sig mod øgede mængder vand i form af mere nedbør – og dermed et større pres på spildevandshåndteringen – og stigninger i grundvandsniveau og havspejl.

Det hænger formodentlig sammen med, at det er konkrete fænomener, som kommunerne – og borgerne – allerede nu oplever, at det er påtrængende nødvendigt at finde løsninger på. 81% forventer i høj eller nogen grad flere oversvømmelser i fremtiden fra nedbør, mens 65% af kystkommunerne forventer flere udfordringer pga. oversvømmelser fra havet i fremtiden.

Samtidig har kommunerne gjort en stor indsats for at danne sig overblik over problemets omfang og identificere risikoområder. 73% har i høj eller nogen grad kortlagt arealer, der er sårbare over for oversvømmelser fra regnvand, grundvand eller kloak, og 67% af kystkommunerne har kortlagt arealer, der er sårbare overfor oversvømmelser fra havet.

Det betyder, at der også er politisk vilje til at sætte ressourcer af til arbejdet. Vand er med andre ord til at tage og føle på.

Over halvdelen af kommunerne (52%) har fået hjælp af eksterne rådgivere til undersøgelser af klimaændringernes konsekvenser i kommunen, primært hydrauliske beregninger og sårbarhedskortlægninger.

Få kommuner kan angive præcise budgetter til klimatilpasning, og som en af kommunerne i undersøgelsen skriver, er den økonomiske situation i kommunerne generelt præget af kortsigtede beslutninger, og der er endnu ikke mange stemmer i investeringer i fremtidige klimatilpasninger.

Kommunernes konkrete tiltag og kommende indsatsområder imødekommer primært udfordringerne med vand

At de øgede vandmængder er den mest påtrængende udfordring afspejler sig også i de konkrete tiltag, som kommunerne allerede har iværksat for at mindske skader, forårsaget af klimaændringer:

- 34% har i høj eller nogen grad undladt at udlægge arealer til bebyggelse pga. risiko for oversvømmelse, og yderligere 15% planlægger at gøre det i løbet af 1-2 år.
- 60% har i høj eller nogen grad investeret i ombygning af spildevandsystemet, og yderligere 12% planlægger at gøre det i løbet af 1-2 år.
- 47% har i høj eller nogen grad anbefalet eller krævet bestemte terrænhøjder eller sokkelkoter i byggesager, og yderligere 8% planlægger at gøre det i løbet af 1-2 år.
- 69% har i høj eller nogen grad stillet krav om lokal afledning af regnvand (LAR) i forbindelse med nybyggeri, og yderligere 11% planlægger at gøre det i løbet af 1-2 år.
- Af de 18% af kommunerne, der i nogen grad har klimatilpasset byer eller bydele, har størstedelen gjort det ved kreativ brug af vand.
- 36% har en beredskabsplan for oversvømmelser fra søer, åer og kloakker og 33% af kystkommunerne har en beredskabsplan for oversvømmelse fra havet.
- 18% af kystkommunerne har været involveret i kystbeskyttelsesprojekter, der inddrager hensyn til klimaændringer

84% af kommunerne peger på spildevand og 79% på planlægning som de områder, hvor kommunen vil prioritere klimatilpasning de kommende år, mens oversvømmelser og byggeri er områder som hhv. 70% og 63% vil prioritere de kommende år.

Opmærksomhed på naturområdet

Efter vand, planlægning og byggeri er natur det område, der får mest opmærksomhed. 39% forventer, at klimaændringerne i høj eller nogen grad vil give flere uønskede plante- og dyrearter og 14% forventer færre naturværdier. 22% af kommunerne har i høj eller nogen grad undersøgt klimaændringernes konsekvenser for naturområderne. 23% har taget højde for klimaændringer i naturforvaltningen bl.a. i form af kontrol med invasive arter og valg af træsorter, og yderligere 35% planlægger at gøre det på sigt. 42% har i høj eller nogen grad etableret vådområder og yderligere 16% planlægger at gøre det i løbet af 1-2 år. Mange angiver, at vådområderne er dimensioneret, så de kan bruges som regnvandsbassiner ved kraftig nedbør.

Kun få indsatser på andre områder

Transport og veje er relativt lavt prioriteret. Kun 10% af kommunerne har i nogen grad klimatilpasset vejene til kunne håndtere de stigende nedbørsmængder, og kun yderligere 10% planlægger at gøre det i løbet af 1-2 år. 23% vil dog prioritere transportområdet i de kommende års klimatilpasning.

På trods af, at 38% af kommunerne i høj eller nogen grad forventer flere stormskader i fremtiden, angiver kun 8%, at de har stormsikret kommunens bygninger, parker og anlæg, og kun 15% planlægger at gøre det på længere sigt.

Sundhed er det område, som der ifølge svarene på de stillede spørgsmål er mindst fokus på i klimatilpasnings-sammenhæng. I kun 7% af kommunerne indgår klimatilpasning i en egentlig sundhedsstrategi. Og kun 4% vil prioritere klimatilpasning på sundhedsområdet de kommende år. Indsatser på andre områder, herunder forebyggelse af oversvømmelser, har imidlertid også betydning for forebyggelse af helbredsproblemer, som fx kan opstå i fugtige boliger.

Samtidig svarer 11% af kommunerne, at de i nogen grad forventer sundheds-problemer som følge af hedebølger, og 20% forventer øget forekomst af allergi eller infektioner pga. klimaændringer. Af de 18%, der har foretaget klimatilpasning af bygninger og institutioner, har de fleste lavet solafskærmning.

Kommunerne samarbejder om klimatilpasning

Over halvdelen af kommunerne (52%) svarer, at de samarbejder med andre kommuner om klimatilpasning. Eksemplerne viser, at der dels er tale om konkrete projekter om for eksempel forsinkelse af regnvand/overfladevand, spildevandshåndtering og etablering af diger, dels erfaringssudveksling i diverse kommunale og regionale klimanetværk. Det kunne altså tyde på, at de kommuner som arbejder aktivt med klimatilpasning, også har en tendens til at indlede et samarbejde med andre kommuner.

Borgerne er interesserede og inddrages i indsatsen

Hele 67% af kommunerne svarer, at de oplever, at borgerne interesserer sig for klimaændringer og tilpasningsmuligheder. 41% har i høj eller nogen grad inddraget borgerne i klimatilpasning, mens 28% har informeret borgere og virksomheder om, hvad de selv kan gøre for at tilpasse sig fremtidens klima ved at blandt andet at udarbejde informationsmateriale, infotavler og hjemmesideindhold med eksempelvis LAR-anvisninger.

Mange mangler viden og værktøjer

Kun 7% af kommunerne mener, at de i høj grad har viden og værktøjer nok til at tage beslutninger om klimatilpasning. 41% har i nogen grad viden og værktøjer nok mens halvdelen af kommunerne mener, at de kun i mindre grad eller slet ikke har viden og værktøjer til at kunne tage beslutninger om klimatilpasninger. Hovedparten af dem mangler viden om konsekvenser af klimaændringer for forskellige sektorer og for lokalområder samt viden om konkrete handlemuligheder for klimatilpasning i kommunerne.

De efterspørger også værktøjer til at kunne foretage samfundsøkonomiske analyser og risikoanalyser, og de mangler beslutningsstøtteværktøjer til prioritering af indsatsen og værktøjer til kortlægning af oversvømmelsestruede områder.

Halvdelen af kommunerne kender klimatilpasning.dk

49% af kommunerne siger, at de i høj eller nogen grad kender portalen klimatilpasning.dk. 36% kender den i mindre grad og 12% kender den slet ikke. En tredjedel (35%) af de kommuner, som kender og har besøgt portalen, mener, at de i høj eller nogen grad har haft nytte af at bruge den. 45% har i mindre grad haft nytte af den. Klimakort, nyheder og eksempler på, hvad andre kommuner har gjort, er det, der har interesseret flest på portalen.